

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Den Haag

Directie Integratie Europa
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Uw Referentie

161055.01U

Bijlage(n)

Datum 25 oktober 2017

Betreft Verordeningen inzake aanpassing comitologie post-Lissabon (PRAC-delegatie/uitvoering)

Geachte voorzitter,

Op 21 september 2017 stelden leden van de SP-fractie van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Eerste Kamer vervolgvragen naar aanleiding van mijn brief d.d. 6 juli jl. aan uw Kamer over de voorstellen voor de Verordeningen inzake aanpassing comitologie post-Lissabon (PRAC – delegatie/uitvoering)¹ en het voorstel voor een Verordening tot wijziging van de Comitologieverordening (182/2011)². Hieronder treft u de beantwoording op de gestelde vragen aan.

De leden van de SP-fractie verwezen in hun eerdere vragen naar het pleidooi van verscheidene Europese milieuorganisaties om alle voorgenomen controversiële besluiten die de publieke gezondheid en veiligheid raken, zoals het toelaten van ggo's of andere potentieel schadelijke producten, in alle gevallen enkel te nemen op basis van een gekwalificeerde meerderheid binnen de comités. De volgende vragen uit de brief van 26 april jl. heeft de regering in haar brief van 6 juli jongsteleden niet beantwoord: (1) Deelt de regering de opvatting van de leden van de SP-fractie dat een dergelijke wijziging een verdergaande versterking van de democratische legitimiteit zou betekenen dan het thans voorliggende voorstel? en (2) Hoe zou de regering aankijken tegen een dergelijke wijziging van de procedure?

Zoals eerder gesteld in brief van juni jl. aan uw Kamer, is het kabinet van oordeel dat de democratische legitimiteit en transparantie van besluitvorming door het thans liggende voorstel voor aanpassing van de comitologie voorstel verder worden versterkt, doordat er naar verwachting minder snel een patstelling in de

---

¹ Verordening tot aanpassing van een aantal rechtshandelingen op het gebied van justitie die verwijzen naar de regelgevingsprocedure met toetsing, aan artikel 290 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, **COM(2016)798**, en Verordening tot aanpassing van een aantal rechtshandelingen die verwijzen naar de regelgevingsprocedure met toetsing, aan de artikelen 290 en 291 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, **COM(2016)799**. Zie ook het edossier met nummer **E170006** op www.europapoort.nl.

² Verordening tot wijziging van Verordening (EU) nr. 182/2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren, **COM(2017)85**. Zie ook het edossier met nummer **E170012** op www.europapoort.nl.

besluitvorming zal optreden. Voorgesteld wordt om de manier waarop QMV berekend wordt te veranderen, in de zin dat LS die niet vertegenwoordigd zijn of zich onthouden niet mee worden geteld bij de berekening van de QMV. De voorgestelde aanpassing beoogt ertoe te leiden dat er in de meeste gevallen een gekwalificeerde meerderheid (voor of tegen) zal zijn, zodat de besluitvorming niet aan de Commissie wordt overgelaten. De controle door de lidstaten en het democratische gehalte van besluitvorming worden hierdoor versterkt. Stemming binnen de comités zal volgens het voorstel van de Commissie nog steeds met QMV plaatsvinden. Waar het om gaat is dat de manier waarop QMV berekend wordt verandert, doordat LS die niet vertegenwoordigd zijn of zich onthouden niet mee worden geteld bij de berekening van de QMV. Ook wil het kabinet in dezen wijzen op het voorgestelde quorum op grond waarvan besluitvorming alleen kan plaatsvinden als de aan de stemming deelnemende lidstaten een gewone meerderheid van de lidstaten vormen.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Ook wordt een quorum voorgesteld: de stemming is ongeldig als er niet tenminste een gewone meerderheid van vertegenwoordigers van lidstaten aanwezig is. Het voorstel van de Commissie komt naar de mening van de regering het kabinet dan ook in belangrijke mate tegemoet aan de bezwaren van Europese milieuorganisaties.

In de beantwoording van de vraag van de leden van de SP-fractie over openbaarmaking van onderzoeken welke ten grondslag liggen aan de door de EFSA uitgebrachte adviezen stelt de regering dat “[h]et kabinet hecht aan transparantie van besluitvorming” en “uit dien hoofde” ondersteunt dat “adviezen van de EFSA zoveel mogelijk openbaar gemaakt worden” maar met “inachtneming van legitieme uitzonderingsgronden [...] zoals het beschermen van intellectuele eigendomsrechten [...] [en] van bedrijfsvertrouwelijke gegevens”. De leden van de SP-fractie vragen de verwijzing naar deze uitzonderingsgronden nader toe te lichten. Specifiek hebben de leden van de SP-fractie de volgende vervolgvragen. Wie bepaalt of openbaarmaking daadwerkelijk tot schending van eigendomsrechten zou leiden en wie bepaalt of het daadwerkelijk om bedrijfsvertrouwelijke gegevens gaat waarvan openbaarmaking de betreffende bedrijven reële bedrijfseconomische schade zal berokkenen? In hoeverre wordt dit oordeel aan de industrie zelf over gelaten en in hoeverre wordt dit door de EFSA bepaald op basis van een onafhankelijk oordeel en zo ja op basis van welke criteria komt dit oordeel tot stand? Zijn de gehanteerde criteria en overwegingen uitsluitend juridisch van aard of kunnen deze ook rusten op een economische belangenafweging?

Om te beginnen wil ik vooropstellen dat openbaarmaking van de adviezen die ten grondslag liggen aan de door EFSA uitgebrachte adviezen los staan van de voorgestelde wijziging van de Comitologieverordening.

Voor de openbaarmaking van informatie van EFSA zijn specifieke regels vastgesteld in de Verordening die de juridische grondslag vormt voor het functioneren van EFSA, t.w. Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden.

Het stelsel in de verordening is tweeledig. Het kent een actieve en een passieve openbaarmakingsplicht. De actieve openbaarmakingsplicht ziet op informatie die uit eigen overweging dient te worden geopenbaard door EFSA. De passieve openbaarmakingsplicht ziet op informatie die dient te worden geopenbaard naar aanleiding van een verzoek daartoe.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

De actieve openbaarmakingsplicht is geregeld in artikel 38 van Verordening (EG) nr. 178/2002. De EFSA dient krachtens dit artikel onder andere de wetenschappelijke adviezen onverwijld te openbaren alsmede de informatie waarop de adviezen zijn gebaseerd.

In afwijking van dit hoofdprincipe maakt EFSA, overeenkomstig artikel 39, vertrouwelijke informatie die zij ontvangt samen met een met redenen omkleed verzoek om die informatie als vertrouwelijk te behandelen, niet aan derden bekend, tenzij het gaat om informatie die ter bescherming van de volksgezondheid openbaar gemaakt moet worden als de omstandigheden dat vereisen. Overeenkomstig de verplichting van artikel 39, vierde lid van Verordening (EG) nr. 178/2002 is er een uitvoeringsbesluit vastgesteld dat dit nader uitwerkt.³

Ter bepaling of informatie dient te worden aangemerkt als vertrouwelijk waarvoor openbaarmaking ongewenst is worden de volgende criteria toegepast:

- *Openbaarmaking kan leiden tot financiële schade voor of juist leiden tot ongerechtvaardigde verrijking van natuurlijke personen of ondernemingen;*
- *Openbaarmaking kan leiden tot een inbreuk van vertrouwelijkheidsverplichtingen van ondernemingen jegens derde partijen;*
- *Openbaarmaking leidt tot een inbreuk op wettelijke vertrouwelijkheidsverplichtingen;*
- *Openbaarmaking hindert het aanzienlijk EFSA bij de vervulling van de taken.*

In het besluit is bepaald dat EFSA de vertrouwelijkheid van een stuk in beginsel respecteert tenzij er dwingende redenen van algemeen belang zijn die openbaarmaking vereisen. Hiervan is in het bijzonder sprake wanneer een product een gevaar oplevert voor de volksgezondheid. Wanneer dit het geval is worden de hoogste standaarden van transparantie toegepast. Concreet betekent dit proactieve communicatie, weergave van de aard van de risico's en de genomen maatregelen om deze risico's, te voorkomen, beperken en beëindigen.

De passieve openbaarmakingsplicht wordt geregeld in artikel 41 van de verordening. Dit artikel verklaart Verordening (EG) nr. 1049/2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie (ook wel bekend als de Eurowob) van toepassing op documenten die berusten bij de Autoriteit. Over de nadere toepassing van deze verordening is

---

³ Besluit van 10 maart 2005 MB 10.03.2005 -10: DECISION OF THE MANAGEMENT BOARD OF THE EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY CONCERNING IMPLEMENTING MEASURES OF TRANSPARENCY AND CONFIDENTIALITY REQUIREMENTS

door EFSA als vereist door het tweede lid van artikel 41 een besluit genomen.⁴ In het besluit wordt aangegeven dat EFSA de grootst mogelijke toegang nastreeft v.w.b. de toegang tot documenten. Een verzoek daartoe zal slechts worden geweigerd wanneer een openbaarmaking zou leiden tot ondermijning van een van de belangen beschermd door de Eurowob. Waar de procedure afwijkt van de normale gang van zaken bij de Eurowob is dat geclassificeerde informatie die eerst dient te worden gedeëclassificeerd door de directeur van EFSA. Tegen een weigering om een document naar aanleiding van een verzoek daartoe te openbaren kan beroep worden ingesteld bij het Hof. Bij passieve openbaarmaking is het Hof de laatste instantie die daarmee kan besluiten over openbaarmaking.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Specifieke regels over de vertrouwelijkheid bij de beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen zijn opgenomen in artikel 63 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad. Een partij die om vertrouwelijke behandeling verzoekt van de informatie die hij uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1107/2009 indient bij de lidstaat die de aanvraag onderzoekt, moet wanneer de producent vertrouwelijke omgang met de informatie wenst, aantonen dat openbaarmaking zijn commerciële belangen of de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de persoonlijke integriteit in het gedrang kan brengen.

Volgens deze verordening (artikel 63, tweede lid) wordt openbaarmaking van de navolgende informatie wordt normaliter geacht de bescherming van de commerciële belangen of van de persoonlijke levenssfeer en de integriteit van de betrokkenen in het gedrang te brengen:

- a) de productiemethode;
- b) de specificatie van de onzuiverheid van de werkzame stof, met uitzondering van de onzuiverheden die in toxicologisch, ecotoxicologisch of ecologisch opzicht als relevant worden beschouwd;
- c) de resultaten over productiepartijen van de werkzame stof die onzuiverheden bevatten;
- d) de methoden voor de analyse van onzuiverheden in de werkzame stof zoals die geproduceerd wordt, met uitzondering van de methoden voor onzuiverheden die in toxicologisch, ecotoxicologisch of ecologisch opzicht als relevant worden beschouwd;
- e) de banden tussen een producent of importeur en de aanvrager of de houder van de toelating;
- f) informatie over de volledige samenstelling van een gewasbeschermingsmiddel;
- g) namen en adressen van personen die betrokken zijn bij tests op gewervelde dieren.

Dit regime heeft voorrang op de algemene regels die de EFSA toepast bij de behandeling en beoordeling van vertrouwelijke informatie op het al dan niet (alsnog) openbaar maken. De Uniewetgever heeft door de formulering op grond van artikel 63, tweede lid, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 een (weerlegbaar) vermoeden vastgelegd dat uitgaat van vertrouwelijkheid van de aldaar opgesomde informatie. Een (marktpartij dient wel expliciet en onderbouwd een

---

⁴ Besluit van 16 september 2003 MB 16.09.2003: *Decision of the Management Board of the European Food Safety Authority Concerning Access to Documents.*

verzoek doen om vertrouwelijke behandeling. Het is vervolgens aan de EFSA om – onder toezicht van het Hof van Justitie – in een concreet geval te beoordelen of in een specifiek geval informatie toch dient te worden geopenbaard.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Artikel 63 bepaalt verder in het derde lid dat het artikel geen afbreuk doet aan richtlijn 2003/4 EG. Deze richtlijn ziet op de toegang van het publiek tot milieu-informatie. Deze richtlijn is in Nederland o.a. omgezet in de Wet Openbaarheid van Bestuur. Bijzonder van belang is dat de Wob daarbij in artikel 10, vierde lid, eerste zin, bepaalt dat artikelen 10 lid 1 sub c en sub d die zien op de absolute weigering tot openbaarmaking op grond van: de bescherming van bedrijfs- en fabricagegegevens, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld en de bescherming van persoonsgegevens, niet van toepassing zijn voor zover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Dat is bij de behandeling van een aanvraag bij de lidstaat-rapporteur niet aan de orde. Ook volgt uit artikel 10, vierde lid, tweede zin, dat in afwijking van de absolute weigering op grond van artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c (bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld) het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voor zover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang. Bij deze afweging zal het (weerlegbare) vermoeden van artikel 63, tweede lid, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 worden gerespecteerd.

Openbaarmaking van de adviezen van de EFSA – in afwijking van de geldende wet- en regelgeving en uitvoeringspraktijk – kan leiden tot een openbaarmaking van bedrijfsgeheimen zoals gedefinieerd in artikel 2, eerste lid, van richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan.

Tot slot geldt ook een generieke geheimhoudingsplicht voor alle stafmedewerkers en externe medewerkers van EFSA die op medewerkers van alle instellingen en organen van de Unie rust overeenkomstig artikel 339 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Is de regering het eens met de leden van de SP-fractie dat deze praktijk er op neer kan komen dat de studies die geheimgehouden worden afkomstig zijn (in bezit) van dezelfde industrie die belang heeft bij een positief oordeel van de EFSA ten aanzien van het vrijgeven van bepaalde producten? En klopt het dat dit ook in de praktijk vaak ook zo is? Kan de regering bevestigen dat dit bijvoorbeeld het geval is met het omstreden bestrijdingsmiddel glysofaat?

De vraag of EFSA voldoende transparant is over de informatie die aan adviezen ten grondslag liggen dient los te worden gezien van de vraag of EFSA voldoende objectief is in zijn oordeelsvorming, gelet op de bron van de gebruikte informatie.

De informatie die bij de EFSA ligt en de basis vormt voor de beoordeling en eventuele toelating van een gewasbeschermingsmiddel staat geheel vrij ter beschikking van de EFSA en de experts die de EFSA inschakelt om een middel te beoordelen. Het feit dat (een deel van) deze informatie afkomstig is van marktpartijen die belang hebben bij een positieve beoordeling doet hier niet aan af en is ook onvermijdelijk: een gewasbeschermingsmiddel kan alleen op de markt

worden gebracht na een toelating te hebben verkregen. Om deze toelating te kunnen krijgen dient de relevante informatie te worden aangeleverd die vervolgens door de EFSA en de rapporterende lidstaat wordt beoordeeld. Het zal dus in de praktijk geregeld voorkomen dat informatie die van belang is voor besluitvorming over toelating van gewasbeschermingsmiddelen en andere stoffen afkomstig is van belanghebbende marktpartijen. Het kabinet heeft geen redenen om te twifelen aan de objectiviteit en deskundigheid van de experts van EFSA, en gaat ervan uit dat zij in staat zijn de aangeleverde informatie objectief, neutraal en wetenschappelijk te beoordelen t.b.v. besluitvorming. Bovendien kijken alle lidstaten mee in de zogenaamde 'peer review' procedure.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Over de toelating van glyfosaat merk ik op dat er in Europees verband afspraken zijn gemaakt welke (delen van) studies in het dossier voor het aanvragen van een goedkeuring van een werkzame stof in de Europese Unie of voor de toelating van een gewasbeschermingsmiddel in een bepaalde lidstaat vertrouwelijk zijn of niet. Deze afspraken zijn ook van toepassing op de werkzame stof glyfosaat. Het kan hierbij niet worden uitgesloten dat bepaalde informatie die gebruikt is in de besluitvorming over toelating van glyfosaat in ieder geval voor een deel afkomstig is van belanghebbende marktpartijen. Het kabinet heeft hier geen specifieke informatie over. Het kabinet ziet hier echter geen reden in om te twifelen aan de objectiviteit van het advies van EFSA inzake glyfosaat.

Kan de regering een oordeel geven over wat dit betekent voor de transparantie van de besluitvorming indien de comités - of bij het uitblijven van een gekwalificeerde meerderheid vóór of tegen, de Europese Commissie - op basis van dergelijke adviezen besluit bepaalde producten toe te laten? Kan de regering een schatting geven van het percentage van de aan EFSA-adviezen ten grondslag liggende studies die op grond van genoemde uitzonderingsgronden niet openbaar gemaakt zijn?

Zoals blijkt uit art. 10 van Verordening (EU) nr. 182/2011 (Comitologieverordening) houdt de Commissie een register bij van de werkzaamheden van het comité waarin o.a. de volgende gegevens zijn opgenomen: de beknopte verslagen, de ontwerpuitvoeringshandelingen en definitieve ontwerpuitvoeringshandelingen na het uitbrengen van het advies door de comités en de uitslagen van de stemmen. De transparantie van besluitvorming wordt door het thans voorliggende voorstel voor aanpassing van de Comitologieverordening nog versterkt, doordat ook het stemgedrag in het beroepscomité openbaar wordt gemaakt.

Daarnaast blijkt uit artikel 9, tweede lid, van de Comitologieverordening dat de voor de Commissie geldende beginselen en voorwaarden inzake de toegang van het publiek tot documenten (in het bijzonder de Eurowob) en de voorschriften inzake gegevensbescherming ook gelden voor documenten van de comités.

De kaders voor openbaarmaking van informatie van EFSA zijn zoals hierboven aangegeven.

Het kabinet heeft niet de beschikking over informatie over het percentage van de aan EFSA-adviezen ten grondslag liggende studies die op grond van genoemde uitzonderingsgronden niet openbaar zijn gemaakt. Deze informatie ziet op de uitvoeringspraktijk van de EFSA waarover niet door EFSA in het eigen jaarverslag over wordt gerapporteerd. Wel is er in het jaarverslag gerapporteerd over het aantal verzoeken om toegang tot documenten. In 2016 betroffen het 130

verzoeken wat heeft geleid tot vrijgave van 2,767 documenten. Ontwikkelingen in de rechtspraak van het Hof aangaande de toegang tot documenten hebben een substantiële impact gehad op de omgang van EFSA met dergelijke verzoeken.

Directie Integratie Europa

Voorts vragen de aan het woord zijnde leden wat de regering, gegeven dat zij de wenselijkheid van openbaarmaking met hen deelt, de afgelopen jaren aan het bevorderen van deze openbaarheid in Europees verband heeft gedaan en met welk resultaat?

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Het kabinet zet zich ervoor in dat door de voor voedselveiligheid verantwoordelijke comités maximale transparantie en openbaarheid van informatie wordt betracht binnen de kaders gesteld in Verordening nr. 178/2002. Het kabinet merkt hierbij op dat verruiming van de kaders voor transparantie inzake besluitvorming over voedselveiligheid buiten het bestek van de aanpassing van de Verordening inzake comitologie valt, en geadresseerd dient te worden door aanpassing van Verordening nr. 178/2002 voor zover het de actieve openbaarmakingsplicht betreft, mits hiervoor in Raadsverband voldoende steun voor zou zijn.⁵ Hierbij dient wel te worden aangetekend dat het uitsluitend aan de Commissie is om voorstellen te doen voor aanpassing van verordeningen. Het kabinet ziet vooralsnog geen noodzaak om de kaders voor transparantie en openbaarmaking van informatie m.b.t. voedselveiligheid verder te verruimen dan voorzien in de Verordening, en de Commissie aan te moedigen met een aanpassingsvoorstel voor de betreffende Verordening op dit punt te komen.

Het kabinet hecht – zoals verwoord in de brief van 6 juli jl. – aan transparantie van besluitvorming. Dit punt wordt daarom met enige regelmaat ingebracht in het Standing Committee for Plants, Animals, Food and Feed.

Daarnaast wil ik u attenderen op het feit dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden streeft naar het zodanig ontsluiten van informatie – onder meer van toelatingen, etiketten en het beoordelingsrapport op basis waarvan het besluit is genomen – dat deze bruikbaar is voor iedereen.

De leden van de SP-fractie constateerden in de brief van 26 april jl. dat het kabinet in het algemeen hecht aan "optimale transparantie en democratische legitimiteit" maar tegelijkertijd van mening is dat dit punt moet worden "afgewogen tegen de mogelijk bredere economische gevolgen (m.n. voor de biotechnologiesector) van een mogelijk restrictiever toelatingsbeleid voor ggo's die het gevolg kan zijn van de veranderende stemprocedureregels". De aan het woord zijnde leden vroegen de regering deze afweging nader toe te lichten. Met name vroegen zij of negatieve economische gevolgen tot een afweging kunnen leiden die neerkomt op de conclusie dat de democratische legitimiteit niet versterkt dient te worden, met andere woorden, dat het principe van de democratische legitimiteit moet wijken voor economische belangen, in dit geval van de biotechnologiesector.

De Europese Commissie hecht, evenals het kabinet, aan optimale transparantie en democratische legitimiteit, en motiveert haar standpunt ten aanzien van het onderhavige voorstel dan ook met verwijzing naar deze principes. Het kabinet

---

⁵ De passieve openbaarmakingsplicht wordt vormgegeven door de Eurowob en de uitleg hiervan in Besluit van 16 september 2003 MB 16.09.2003: *Decision of the Management Board of the European Food Safety Authority Concerning Access to Documents.*

voegt hieraan toe dat ook andere elementen mee moeten worden gewogen, omdat een eventueel restrictiever toelatingsbeleid voor GGO's als gevolg van een andere procedureregels gevolgen kan hebben voor de veeteeltsector en daarmee voor de voedselvoorziening in de EU. Nederland acht het van belang dat deze aspecten een rol spelen in de afwegingen over dit voorstel van de Europese Commissie. De Commissie zal daarom worden gevraagd de bredere economische gevolgen van een eventueel restrictiever toelatingsbeleid in kaart te brengen.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

Voorts vroegen de leden van de SP-fractie of dit ook voor andere economische sectoren of belangen zou kunnen gelden en of dit uitgangspunt de democratische legitimiteit van de Europese Unie als geheel geldt? Hierop is het antwoord: "[h]et kabinet hecht onvoorwaardelijk aan democratische legitimiteit" maar ook dat "verschillende belangen meegewogen" moeten worden. Deze formulering geeft echter geen antwoord op bovenstaande vragen, namelijk hoe die belangafweging dan in de praktijk gemaakt wordt en of deze afweging, in het geval van het onderhavige voorstel inzake comitologie, als ook in andere voorkomende gevallen, ook ten koste kan gaan van de (versterking van de) democratische legitimiteit, met andere woorden dat andere (economische) belangen prevaleren. Mocht dit niet zo zijn, wat betekent die afweging, waar de regering zo expliciet naar verwijst in het BNC fiche, dan? En hoe verhoudt zich de genoemde onvoorwaardelijkheid zich tot deze afweging? Impliceert een dergelijke afweging (tegen andere belangen) juist niet een voorwaardelijkheid? De leden ontvangen op bovengenoemde punten graag een nadere toelichting van de regering.

Alle besluiten van de EU dienen naar de mening van het kabinet aan beginselen van democratische legitimiteit te voldoen. In die zin is dit principe voor het kabinet onvoorwaardelijk. Dat bij besluitvorming een afweging van verschillende belangen moet worden gemaakt waarbij soms politieke keuzes moeten worden gemaakt is onvermijdelijk, en doet niets af aan de democratische legitimiteit van besluitvorming. Hierbij dient wel steeds het algemeen belang voorop te staan, en niet het belang van een specifieke sector of groep.

Hoe belangenafweging in de praktijk plaats vindt, zal van geval tot geval verschillen, afhankelijk van o.m. context, onderwerp, aard, reikwijdte en te verwachten effecten van voorgestelde besluiten.

Bij de beoordeling van voorgestelde besluiten staat voor het kabinet het algemeen belang steeds voorop. Dat economische belangen onderdeel uitmaken van een integrale belangenafweging is onvermijdelijk en legitiem, en doet niets af aan de democratische legitimiteit van besluitvorming.

Ten slotte merken de leden van de SP-fractie op dat in beantwoording van vragen over de kritiek van milieuorganisaties op de procedures van EFSA de regering stelt dat haar standpunt, te weten dat ze "geen enkele reden [heeft] om te twijfelen aan de objectiviteit en wetenschappelijke kundigheid van de ESFA", "herhaaldelijk met uw kamer is gedeeld". Zij daarbij echter naar twee kamerstukken die respectievelijk een AO met de Tweede Kamer en een brief van de toenmalige staatsecretaris aan de Tweede Kamer betreffen. De leden van de SP-fractie verzoeken de regering te verwijzen naar de stukken waarin dit standpunt, al dan niet herhaaldelijk, is gedeeld met de Eerste Kamer, van waaruit immers de brief 26 april jl. is geschreven.

In mijn brief van 6 juli 2017 met de antwoorden op uw vragen inzake het BNC-fiche over de voorgestelde aanpassing van de Comitologieverordening, waaronder de betrouwbaarheid van de EFSA, heb ik in de voetnoot een aantal referenties gegeven waarin is ingegaan op hoe het kabinet aankijkt tegen de betrouwbaarheid van de EFSA. Het is juist dat deze stukken niet rechtstreeks naar de Eerste kamer zijn verzonden. Middels deze referentie in de voetnoot heeft u echter wel direct inzage gekregen in het kabinetsstandpunt ter zake.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie

BZDOC-280336397-68

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Bert Koenders